

– ugyancsak nélkülözi a gazda hizlaló szemét, mint azt a régi jó magyar mondás is tartja, miszerint a gazda szeme hizlalja a jószágot. Már hallom is, tanult antirasszista, liberális barátaimtól, (hogy miért határozzák meg magukat szabad gondolkodóként, akik elhatárolódnak saját családjuktól, nemzetüktől?) hogy nem magyar mondás ez, hanem Arisztotelészről ered: Gazda szeme hizlalja a jószágot – vagy: lovat. (E közmondás Arisztotelesztől van. Scipio Nasica és Popillus censorok a lovasság felett szemlét tartván, egy rendkívül elsatnyult girhes gebén jó színben levő lovat láttak a sorban. Hogy van az, hogy magad oly jó, lovad ellenben oly rossz állapotban van? Ez onnan van – viszonzá a lovag, – hogy magamról én magam gondoskodom, holott lovamnak inasom viseli gondját.) Mindegy ki is mondta, de a hozzáértő gazda szeme nagyon hiányzik a jószágnak is a fogyasztónak is – így valamennyiünknek is. Talán még a jószág szó is hordoz magában valamilyen mélyebb értelmet az ősparaszti tudás elfeledett rétegeiből.

BULÁNYI GYÖRGY EGYHÁZREND...

.6. "Gondolkodási szabadság"

Az alternatív egyházrendek létrejötte a múltban egyet jelentett a keresztény egység újabb és újabb szakadásával. Amíg a római egyház nem él alternatív egyházrendekben, addig a nem római egyházaknak a Péter-tisztjegyében egyesülésérő biztosan nem lehet szó, hiszen az

elszakadt testvéreknek semmiféle szándékuk nincs a maguk külön hagyományának a feladására.

Hogyan jöhet létre a római egyházon belül az az alternatív egyházrend és az ezeket egybefogó Péter-tiszt gyakorlás, amelyben az elszakadt testvérek a maguk hagyományának feladása nélkül megtalálhatnák a helyüket? Biztosan nem az alternatív egyházrendek "önkéntes" létrehozásának az útján. Ha önkényesen jönnek létre ezek az alternatív egyházrendek, akkor a ma még nem alternatív egyházrendekben gondolkodó római egyház egysége kerül veszélybe. Ha ugyanis a jelenlegi Péter-tisztgyakorlás által meghatározott egyházrendet áthágom, hiába mondom magamat a római egyház tagjának, csak idő kérdése, hogy ebből kipenderüljek. Luther a római egyházat akarta reformálni és nem elszakadt lutheránus egyházat akart létrehozni, mégis kiközösítetté lett.

Ha a fentiek igazak, akkor nem az önkény útját kell járunk. Tudati erjesztő munkát kell végeznünk az alternatív rendeket megengedő római egyházrend létrejötte érdekében, de alternatív gyakorlatot csak olyan vonatkozásokban engedhetünk meg magunknak, amelyeket a jelen egyházrend /lényegében az Egyházi Törvénykönyv/, ill. az ennél már jóval rugalmasabb egyházrendgyakorlat /v.ö. joggyakorlat/ nem tekint kiközösítéssel sújtandónak. A II. Vatikáni Zsinat óta és szellemében az alternatív gyakorlatok eszmei megalapozásának és valósításának bizonyos kapui megnyíltak. A valósítás szempontjából bezárva maradt kapuk eszmei nyitogatásáért nem jár kiközösítés, s a be nem zárt kapukon bátor ki-bejárásért szintén nem jár kiközösítés. Így aztán elképzelhetetlennek gondolom, hogy dolgozatom gondolataiért ma kiközösítés járna. Ha a Klérus Kongregáció állásfoglalása alapján a KIO tartalmai 1980-ban semmiben sem ellenkeznek az egyház tanításával, akkor ez a tény számomra annyit jelent, hogy a római egyházban a Zsinattól szorgalmazott gondolkodási szabadság valósággá lett. Tizenöt esztendővel korábban, amikor elkezdtem írni e munkát, még nem egyszer éreztem, hogy egyházam szempontjából is /nemcsak egy ateista és totalitárius államhatalom/ borotvaélen járok. Ma a római egyházban szabadon lehet gondolkodnom arról, hogy milyen is legyen a jövőben a római egyháznak a mainál evangéliumibb, jézusibb egyházrendje. Ezt a szabad gondolkodást veszi igénybe a jelen dolgozat. Azonosodik tehát az egyházfegyelemmel. Nem hágja át a jelenlegi egyházrendet, de gondolkodik azon, hogy milyenre kellene lecserélni a jelenlegi egyházrendet.

2. A jelen egyházrend papfogalma

Az 1974-ben írt "szociológiai tanulmány" /lásd: Bevezetés/ mérlegre tette az egyház jelen rendjét - az egyház közösségét alkotó hat dinamikus elem mindegyike szempontjából. Ezúttal tehát nem vizsgálom a jelen egyházrend tényleges "célkitűzését"/1/, legáltalánosabb értelemben vett "törvényét"/2/, azaz szeretetfogalmát, összes lehetséges "funkcióit"/3/ sem vizsgálom. Lemondok a "szerepkörök"/4/, "szankcionálási" módok/5/, a "közvetlajdon"/6/ felhasználásának a vizsgálatáról is. Egyedül a vezetési funkcióra irányítom figyelmemet.

Kizárólag arra a tényre koncentrálok, hogy a jelen egyházrend Isten népét két csoportra osztja: egy, a vezetésért felelős papi népre és egy a vezetésből teljesen kizárt nem papi népre. Más szóval: klérusra és laikusokra. Figyeljünk az elnevezés abszurdítására: az egyházat az Isten népe /=*laos thou theou*/ alkotja a Zsinat tanítása szerint, s ebben az elnevezésben a laikusok /1/ az egyháznak a vezetésből kizárt tagjait jelölik. A két csoportra osztás tényét talán még abszurdabb módon juttatja kifejezésre egy másik elnevezés: az egyház egyháziakból és világiakból áll. Ha ezt az elnevezést az Újszövetség görög nyelvére fordítom - *hai ek tés ekklesia kei hi ek tou kosmou* - akkor még nyilvánvalóbb e kifejezés teljes abszurdítása, mert a világiak /=*a világból valók*/ a Sátán Országába tartozókat jelentenek. Fokozza az abszurditást a harmadik megnevezés: az egyház papokból és hívekből áll. A hívek = a hívők /*hoi pisteuotes*!/ A papok nem hívők?

A kifejezések abszurdítása mögött valós abszurditás húzódik meg. "A papok egyháza" - ez a tény húzódik meg az abszurd megnevezés mögött. Általában papokra gondolunk, amikor az egyházat emlegetik. Még VI. Pál is elmondotta egy kihallgatás alkalmával az őt megkereső elkötelezett holland katolikus civilek /!/ számára... biztosításként: "az egyház szeretettel nézi törekvéseiket". Mondják a holland katolikusoknak nagyon kellett fegyelmeznük magukat, amikor meghallották ezt a mondatot, amely szintén tükrözte az említett abszurd tény. Ennek az abszurditásnak megvan a maga világi megfelelője. Az osztálytársadalmakban az uralkodó réteg tudattalanul és tudatosan összetéveszti magát a társadalommal. Az osztálytársadalom megváltatlan világ. Az egyház nem lehet az. Ha az egyház - mint minden rendezett közösség hálózat szükségképpen - két csoportból áll, akkor ezt a két csoportot csak így nevezhetjük meg: a közösség vezetői és a közösség tagjai.

2.1. "Közösségteremtők és szentélyszolgák"

A jelenlegi egyházrendet döntően meghatározza tehát az a szemlélet, amely Isten népét főtisztelendő papokra és kedves hívekre bontja. Hogy Isten ajándékai és az ezekkel együttműködésünk a Krisztusnak elkötelezettség szempontjából különbözőségeket teremt az Isten népén belül, ez a dolog természetéből következik. Mivel azonban Jézus nem tett elvi különbséget ember és ember között, hanem kivétel nélkül mindenkit tanítvánnyá akart tenni egyházában, ezért a jézusi ügy természetéből következik az alábbi hármas alternatíva:

1. Isten népén belül nem beszélünk papokról.
2. Isten népén belül mindenkit papnak tekintünk.
3. Csak egészen speciális, és pontosan meghatározandó jézusi értelemben beszélünk papokról és nem papokról.

2.1.1. "Senki sem pap"

Isten népén belül nem beszélhetünk csak valakiknek a papságáról olyan értelemben, hogy a többiekől elvileg megtagadjuk a jézusi szerepkör folytatásának teljeségét, amelyet közösségteremtésnek és e közösségnek

szerepet-igével, szeretet-szentségekkel tápláló vezetésének mondok. Isten népe papi nép a maga egészében, mert kivétel nélkül minden tagja arra van meghívva Istentől, hogy a fenti közösségteremtő munkában lelki és - ha a Sátán úgy akarja - legvalóságosabb testi értelemben is áldozatot mutasson be; azaz áldozattá legyen kereszten, oroszlánok torkában, börtönben senyvedés vagy bármilyen más szorongatás és üldöztetés formájában. Szembekerülnénk Jézus szándékaival, ha az ószövetségi vagy egyéb vallások papfogalmától meghatározottan Jézus szövetségén belül a papot valamiféle szentélyszolgának tekintenők, akinek közreműködése nélkül a nem-szentélyszolgák, a profán, a világi emberek nem tudnak teljes értékű kapcsolatba kerülni az "istenséggel". Isten jézusi népe ily értelemben nem ismerhet papot, mert Isten népének kivétel nélkül minden tagja arra kapott meghívást, hogy minél teljesebb módon utánozza-kövessen őt, hogy életművével Isten ereje minél nagyobb mértékben alakítsa át Evilág Fejedelmének Országát az Isten Országává, mégpedig éppen azokkal az eszközökkel, amelyeket Jézus a maga kisközösségének átadott. Ha a Tizenkettőt olyan jellegű, szerepkörű embereknek tekintenők, hogy kapott szerepkörük nem minden tanítványuké, akkor adva volna Isten népének elvi kettébontása. Jézus azonban a maga tanítvány-fogalmán belül nem dolgozott a teljes értékű és a nem teljes értékű tanítványok két csoportjának felállításával és megkülönböztetésével. Nemcsak a Tizenkettő hanem mindenki feladata, hogy hűséges és okos sáfár legyen az Úr házanépe felett /Lk 12,41 kk/, hiszen ennek a háznépnek kell tanítvánnyá tennie az emberiséget, minden nemzetét a föld határáig menően /Mt 28,19/.

2.1.2. "Mindenkori pap"

Ha minden keresztényt úgy tekintünk, mint akinek közösséget kell teremtenie Isten Országán belül, s e feladat szolgálatában ugyanúgy nem szabad semmi árat sem sokallania, ahogyan Jézus sem sokallott semmit a Maga közösségének megszületéséért-neveléséért, akkor - ha a közösségvezetőket papoknak akarnók nevezni, mindenkinek a papságáról kellene beszélnünk. Ez esetben azonban papon nem szentélyszolgát, hanem egyszerűen Jézustkövető embert értenénk. Olyan valakit, aki a jézusi feladat szolgálatába állítja életét; olyat, aki nyitott, készséges arra, hogy hűségét e szolgálatban akár élete odaadásával is, azaz önmagát védtelenül odahelyezve a gyűlölet erőinek, megpecsételje. Ha az első keresztény nemzedékek Isten népének tagjait szenteknek mondták, akkor ennek a szentségnek a tartalmát - s a jelen összefüggésen belül - éppen abban kell megjelölnünk, hogy Isten népének az odaadottsága, életszentsége közösségteremtésben realizálódik.

Ha a szeretet szükségképpen közösségteremtő erő, akkor a csak szeretetből megszülethető jézusi élet-szentségnek szükségképpen megnyilvánulása a közösségteremtés.